

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Degnen i Hundslund - Jens Steensen 1745-1813.

Degnen i Hundslund Jens Steensen.

Jens Steensen er min tip3-oldefar. Han var sognedegn i Hundslund, der var under hovedgården Serridslevgaard. Hvor Jens er født og af hvem vides ikke. Hans kone stammer fra en gren af slægten i Funder, Linå og Gødvad.

Jens var nok en lidt stridbar person, men forvaltede tilsyneladende sit embede tilfredsstillende og var ret velstillet da han døde.

Højbjerg, den 1/5-2021 - Erik V. Jensen.

Indhold:

- Jens Steensen og Anne Worm Sørensen / Birgitte Marie Friis
- Hovedgården Serridslevgaard
- Jens Steensens børn
- Svigerforældrene Anders Sørensen og Maren Sørensdatter Basse

Appendiks:

- Brandforsikring/-taksationer
- Skifte efter Anne Sørensen Worm
- Hundslund kirkes pengeblok og stolestader
- Frederik d. IV's rytterskoler.

Kilder:

- Diverse folketællinger
- Sogne-matrikelprotokol for Hundslund sogn
- Hads Herreds Brandforsikring/-taksationer
- Bogen Degnen af Georg Hansen
- www.kroneborg.dk/279/serridslevg%C3%A5rd
- www.danmarkshistorien.dk
- www.wienberg-larsen.dk/23966540

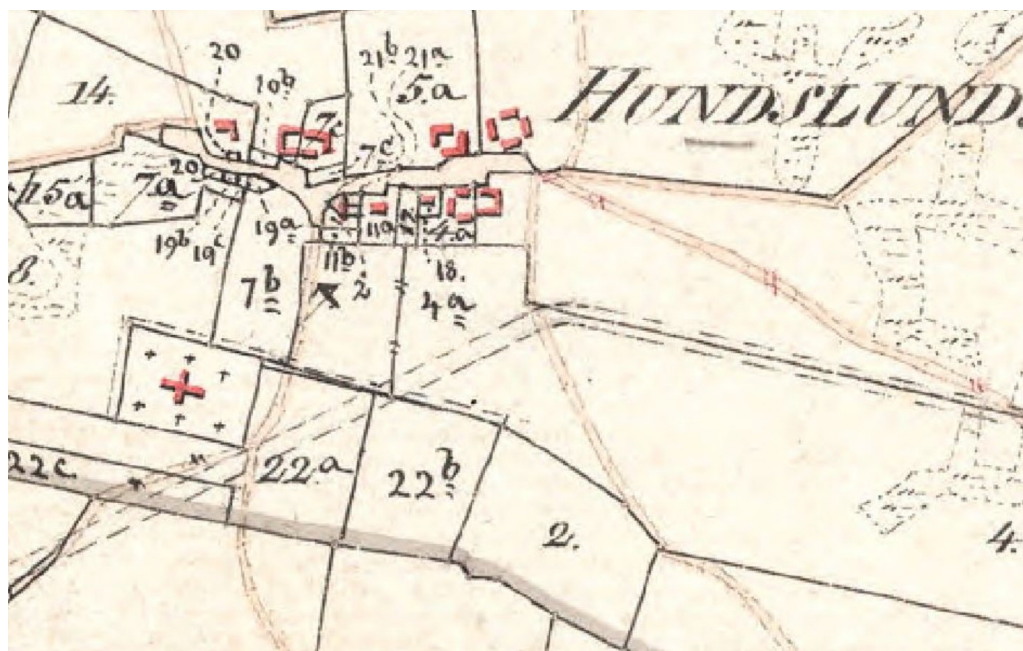
Hundslund by 1:10.000, målt ved udskiftningen 1791.

- www.danmarkskirker.natmus.dk/uploads/tx_tcchurchsearch/Aarhus_2647-2684

Billeder på forside:

- Bibel og salmebog
- Hundslund kirke
- Serridslevgaard Hovedgård

Degneboligen matr. 2.

Degnen Jens Steensen og Anne Sørensen.

Jens Steensen var født ca. 1745, hvor vides ikke og heller ej af hvilke forældre.

Han blev gift med Anne Worm Sørensen, der var født i 1757 i Lysbro, Linå sogn, Gjern H., og døbt 9/10-1757 i Linå kirke, som datter af Kgl. skovrider Anders Sørensen og Maren Sørensdatter Basse. Tidspunkt for giftemål ubekendt, formentlig ca. 1776.

Jens Steensen nævnes som lærer i Skovsrod Skole, Tulstrup sogn, Gjern herred, første gang i 1766 (måske som hjælpelærer), senere i 1774, da han 3 gange var fadder.

Det var en Rytterskole, der var opført i 1724 i nærheden af Skovsrodgaard ved Skovsrodvej/Kielsgårdsvej. Frederik d. IV's rytterskoler var solide bygninger, opmurede og med tegltag, og med tilhørende lærerbolig. Placeringen var til dels bestemt af gårdene, men også så de nærliggende landsbyer var dækket skolemæssigt.

Rytterskolen i Skovsrod fik derved et skoledistrikt, som omfattede Tulstrup, Jaungyde, Alling, Bomholt, Skovsrod, Kielsgård, Flensted, Kalbygård, Ersholt og Låsby. Og for en del af børnene betød det, at de fik en temmelig lang skolevej, som især om vinteren kunne være særdeles besværlig.

I Skovsrod fik Jens Steensen 2 børn. I Tulstrup kirke, 1777 "*Fer: 2de Pentecost (19/5) døbt Skoeleholder Sr: Steensens Barn Kaldet Dorthe Marie, Faddere SkovRider Sørensen osv*". Og 1778 "*Dom: 1 Advent (29/11) døbt Skoeleholder Jens Steensens Barn af Schousroed kaldet Christian*".

At starte som skoleholder var en god indgang til at blive degn, da degnene, ifølge Skoleforordningen af 1739, skulle forestå undervisningen af sognets børn, så de kunne lære om "*tro og salighed, samt læse, skrive og regne*".

Og den 9. oktober 1780, blev han indsat som sogndegn i Hundslund, med bopæl i sognets degnebolig. Stillingen som degn var vel rimelig godt aflønnet for den tid. Ved en præsteindberetning i 1772 skrives om "*Degnekaldet udi Hundslund, Hundslund Degnebolig*:"

- 1, *Degneboligen bestaaer af 15 Bindinger og er dertil ikke det ringeste Afling*
- 2, *Degnekornet er 5 td Biug og 5 td Hafre deraf svares aarligen til den latinske Skole udi Aarhus 1 td Biug og 1 td Hafre som betales efter hver aars Capitel Taxt.*
- 3, *Offer til de 3de større Høytider bekommes hver Offerdag 7 rix dlr (Jουλ - Paaske - Sct. Hans)*
- 4, *Til Sct. Hans Dag gifves en saare liden Ost af hver Gaard - Anden Nandest faaes ikke fra Aarets begyndelse og til dets Ende*".

Jens var nok ikke tilfreds med boligen, for 25/6-1781 betalte han af egen lomme 24 Rdl for at få tilbygget ekstra "*6 Fag Stue og Udhuus*" ud over degneboligen. Måske for at lave plads til konens far skovrider Anders Sørensen.

Degnen var en medhjælper for præsten. Hans opgaver var at ringe med klokken morgen og aften, samt ved søndage og højtider. Læse indgangs- og udgangsbon, synge for på salmerne, støbe vokslys og holde kirke og kirkegård i orden. Samt indsamle til fattigbøssen og vikariere for præsten, når denne var væk fra sognet. Ofte hjalp han også med at skrive testamenter for den almene befolkning og være værge eller formynder ved skiftesager. Der blev ikke ved ansættelsen stillet krav til sangtalent, skønt degnen skulle synge for i kirken. Og der var mange eksempler på (fra præste-korrespondance), at nogle degne sang ganske forfærdeligt !

Som resultat af forordningerne i 1739 og 1740 skulle der være degneboliger med skolestuer i alle sogne. Derfor byggede ejeren af Serridslevgaard i 1741-42 et 4-fags skolehus i bindingsværk "*med Loft, Vinduer og Døre*" ved den gamle degnebolig midt i Hundslund by. Og det var her degnen skulle undervise sognets børn og fik ekstra betaling for det. Hvis degnen ikke selv var i stand til at forestå undervisningen, kunne der antages en skoleholder, der så skulle aflønnes ud af degnens årlige indkomst. - Men som tidlige-

re skoleholder har det nok ikke været et problem for Jens.

Datteren Dorthe Marie fra Skovsrod må være død inden, men ikke noteret i kirkebogen, for 26/8-1781 fik parret en datter, der 7/10 blev døbt Dorthe Marie. Hun døde dog allerede i 1785, begravet 17/1, 4 år gl.

Der blev stillet krav til degnens påklædning. I bogen "Degnen" anføres: Til hverdag kunne degnen være iført hverdagstøj i grå vadmél, bukser, vest og evt. skindvams eller lædertrøje, støvler eller træsko. Men i kirken havde han en sort kjole på, evt. med slag af fløj (velhavere havde fløjlskjoler med silkeslag), vest og sko med spænder. Hertil strømper, skjorte og halskrave eller halsbind. Desuden brugte han gerne paryk ved kirkegæstningerne samt hat eller kabuds. - Også degnekonen skulle have en stor og omfattende garderobe.

I de fleste kirker var der en særlig stol til degnen, en Degnestol, og det var der også i Hundslund. I forlængelse af søndre stolerække var indrettet en degnestol, med skråpult ind mod midtergangen og tilhørende bænk "med udsavede rygbalustre" (rækværk). Oprindeligt egetræsfarvet, nu gråmalet i to nuancer, med rødbrunt rammeværk samt bladværk med konturer i hvidt i gavlfeltet. I andre kirker var degnestolen meget flottere dekoreret. F.eks. i Havrebjerg kirke er denne degnestol med 2 stiliserede løver, Sct. Peter med en nøgle, og apostlen Andreas med et kors.

Den 20/1-1784 fik Jens og Anne en søn Anders. - Han døde allerede i 1789, begr. 7/2, 5 år gl.

Den 10/7-1786 fik de igen en pige som blev kaldt Dorthe Marie, døbt i kirken 13/8. Og blandt fadderne var skovrider Sørensen og degnen Thomas Thorsøe af Randlev.

Ved Ft.1787 var Jens benævnt Sognedegn, 42 år, og boede i degneboligen med kone og børnene Christian, Anders og Dorthe Marie, samt en tjenestepige og Anders Sørensen, benævnt "Enkemand, 75 aar, Degnekonsens Fader, Pensionist som Kongl. Skovrider".

10/2-1789 fik de en pige mere, Marie, døbt i kirken 2/4, noteret med navnet Maren. Også her var der prominente personer blandt fadderne.

I 1790 døde Anders Sørensen og blev begravet 22/7 i Hundslund. Skiftet 21/7-1790 var privat, men der var ikke meget at dele, et gl. sengested med tilbehør, 1 gl. bøsse, 1 paryk og et par gamle hatte.

Den 27/7-1791 fik de en søn, Anders, døbt 18/9, som tidligere med prominente faddere. Ved den store jord-udskiftning i 1791, som et led i landbrugs-reformerne, var Hundslund by med kirke ejet af kammerherre Beenfeldt til Serridslevgaard; og det var derfor også ham der skulle administrere udskiftningsforløbet med omflytning og tildeling af nye lodder og landområder, i samarbejde med "Landvæsens-commissairerne".

Serridslevgaard er en sædegård som første gang nævnes i 1424, og ligger i Nebel Sogn. Hovedbygningen er opført i 1777 af major Frederik Ludvig Christian Beenfeldt, hvor man lod det ældre anlægs sidefløje stå og bare opførte en ny østvendt hovedbygning.

De hvidkalkede trefløjede bygninger er med rødt tegltag og hovedbygningens indgangsparti er med en bred fremtrukket risalit, der er afsluttet ud mod gården med en frontspids. Den har en landskabelig have, anlagt i 1770'erne øst for hovedbygningen, med terrasser og gamle fritstående træer, og en køkkenhave syd for.

Ved Udskiftningen viste Jens Steensen sig som en opfarende og stridbar person. Først kom han i klemme i en tvist, mellem kammerherren på Serridslevgaard og nogle bønder fra sognet, om bredden af kirkevejen, da han havde samlet underskrifter til (og måske havde han også selv forfattet) et klagebrev. Han var i knibe, men tvisten endte med at man i fællesskab konstaterede om vejen fra Hundslund by til kirken, "at en Kirke Vey paa 8 Alens Bredde (5 m) er bred nok til 2de Bønder Vogne at kiøre hinanden forbi i skikkelig Adfærd, og så megen Rum ved Kirkeporten til at vende og holde paa var tilstrækkelig".

I 1792 klagede Jens så i et brev til amtmanden i Skanderborg over kammerherren og den græsod som han havde fået tildelt som skolejord i forbindelse med Hundslund by's udskiftning. I et svarbrev fra kammerherre Beenfeldt til amtmanden beskriver han Jens Steensen som *"uroelig og overdreven paastaelig"* og truer med rettergang. Så fik Jens kolde fødder og skrev til amtmanden, at han fortrød sin klage. At han *"indser fuldkommen, at han har handlet ganske dårligt og uoverlagt derudi, at have påanket Deres Højvelbårenheds handle og tænke måde i denne sag samt, at have gjort de ophævelser som fra hans side er skete, og derved forvoldt Beenfeldt og de Hundslund Bymænd så megen ulejlighed og bekostning"*. - Kort sagt så lagde han sig fladt ned.

I 1844-Sognematrikelprotokollen for Hundslund er hans bosted efter udskiftningen beskrevet således: Matrikel no. 2 – Hartkorn: gl. 0, ny 3 skp, 2 fkr og 2 alb. - Beskrivelse: *"En Huusplads og Have midt i Byen sønden for Gaden, og en Agerlod i Marken sydlig for Byen"*.

Den 21/6-1794 fik Jens og Anne en datter, Sophia, døbt i kirken 3/8, med diverse prominente faddere. Og 12/12-1796 fik de datteren Johanna Marie, døbt 31/1-1797.

Da Jens tegnede brandforsikring 27/4-1797 kan man se, at han efter den tid boede ret godt. Degneboligen bestod af et stuehus med murede vægge og stråtag af 13 fag, 9 alen bred, med 2 stuer og 3 kamre. Og et hus af 8 fag, 8 alen bred, 4 fag til en skolestue (på 30 m²) med loft, vindue og stengulv, og 4 fag til lade. Samt et hus af 5 fag, 8 alen, til fæhus og et ekstra værelse.

Oprindeligt var skolen beregnet for alle sognets børn, men ved tællingen i 1801 var der alene i Hundslund by 10 børn mellem 7 og 14 år, og i hele sognet 152, så den har da nok kun dækket egnen rundt om byen.

Som resultat af udskiftningen havde Jens fået jord nok til at han kunne drive lidt landbrug ved siden af degnearbejdet, og det ses også af bygningerne ved takseringen. Og ved det senere skifte efter konen Anne i 1807 havde han da følgende besætning: *"1 sort Koe 14 aar, 1 blakket Koe 8 Aar, 6 Faar, 1 Soe og 2de Gies"*.

I 1799 var han atter indblandet i en tvist og indklagede da gårdmand Michel Jensen af Hundslund for amtets Forligelses-Commission, for at beskyldte ham for falsk vidnesbyrd i en sag ved Hads herreds tingret mellem gårdmanden og dennes modpart. Hvorledes det endte vides ikke.

Den 29/10-1800 købte Jens af den tidligere pastor Wogelius for 20 Rdl en grund (ca. 600 m²) i Hundslund by, der stødte op mod degneboligens grund, måske for at få noget mere have ?

Ved Ft.1801 var Jens nu blevet 56 år og optalt at bo med konen og børnene Christian, Anders, Sophia og Johanne Maria, samt en tjenestepige i degneboligen.

1/7-1802 fik de en lille efternøler, datteren Severine, døbt i kirken 10/8.

Ved Kgl. forordning var det bestemt, at provsterne mindst én gang om året skulle visitere skolen for at sikre, at læsning af bibel og katekismus foregik tilfredsstillende.

Det var sognepresten, der på den tid havde det daglige ansvar for skolevæsenet, og 31/12-1805 lavede sogneprest P. Winther følgende indberetning: *"Indberetning om Degnen og Skolelærerens Flid i Embede m.v. for Aaret 1805: Med Degn og Skoleholder Steensen i Hundslund er jeg vel fornøjet, siden han har antaget sig et skikkeligt ungt Menneske til Hjælp i Skolen"*. - Det kunne tyde på at han da var ved at blive lidt gammel og affældig.

1806 døde konen Anne, i kirkebogen anført *"20 December Madame Steensen fød Anna Sørensdaughter, Degnens Hustru af Hundslund, begravet 49 aar gammel"*. (Skifte 13/1-1807). Det var ikke den store garderobe Anne havde haft. Ved registreringen var der: *"1 rød Silke Erm Kaabe, 1 Silke sribet Kiol, 1 Violet Cartune Kiol, 1 brun stoffes Trøye og Skiørt, 1 Sort prikket Trøye og Skiørt"*, det hele værdisat til 9 Rdl 3 mk. Men måske var resten fordelt mellem pigerne.

Tidligt i 1807, den 28 april, giftede Jens Steensen sig igen, anført *"Enkemand Degnen i Hundslund Hr. Jens Steensen og Jomfru Birgithe Maria Friis af Hundslund Præstegård"*, hvor hun formentlig tjente. Hun var 45 år, og datter af Frederik Christian Friis, præst i Hjarup

og Vamdrup. Under skiftebehandlingen meddelte Birgitte at hun afstod fra arv ved Jens' senere dødsfald, således at hele arven efter Jens vilde tilfalde børnene.

Jens døde i Hundslund i 1813, i kirkebogen anført "*23 Juni begravet Sognedegnen Jens Steensen, 68 Aar gammel*". (Skifte 16/6-1813). Interiøret i boligen var stort set uændret og Jens' garderobe var: "*3 Kioler af 4 mk, 3 pr Buxer, 3 Hørg: Skiorter, 4 Halsklæder, 3 pr Strømper, 2 gl. sorte Hatte, 2 pr Støvler, 1 pr gl. Træeskoe og 2 pr Tøfler og 1 Parykke*", det hele værdisat til 6 Rdl.

Det var ikke meget festtøj han havde haft. Degnen i Randlev havde ved sit skifte en blå kioler, der var værdisat til 1 Rdl 2 mk, så den har nok været af fløj.

Enken Birgitte Marie Friis flyttede til Pillemark på Samsø, hvor hun bosatte sig, og ved Ft.1834 boede hun på en gård i Pillemark ved Sophie og hendes mand Jens Nicolai Brasch, anført som "*Birgitte Friis (Steensen), 72 Aar, Enke, Ernærer sig af Gaardens Eier*". Og her modtog hun hvert år sin degne-enkepension på 4 Rdl helt frem til hun døde den 16/11-1846, 84 år gl.

***

Episoderne i Jens' liv viser at han har nok været lidt opfarende og stridbar, men han har også været ret flittig, når han har kunnet passe både sit degnearbejde, virke som skolelærer og dyrke sit landbrug. Men måske har han brugt daglejere til landbrugsdriften, lige som han senere brugte en hjælpelærer.

Af en degn at være var han rimelig velstående. Ved skiftet efter konen i 1807 blev indboet vurderet til ca. 234 Rdl. Til sammenligning indbragte en auktion over dødsboet fra degnen i Randlev på samme tidspunkt kun ca. 134 Rdl.

Interiøret bærer præg af velstand. Af særlige ting i boet kan nævnes: Der var bl.a. hele 3 fine kakkellovne til opvarmning af huset, 5 læderstole, et 8-dages ur, en kobber themaskine (Samovar?) og adskillige kaffe- og thekander i kobber og i porcelæn, sølvskeer og meget kobber køkkengrej, bl.a. en "Ebbelskivpand" m.m.

Børnene:

Efter Jens Steensens død flyttede de fleste af børnene op til morbroderen, købmand Søren Sørensen i Hobro.

- **Christian Steensen** - Christian var premierløjtnant ved Samsø Landeværns Infanteri, og ved dettes ophævelse foresat til 3. Jydske Infanteri Regiment, indtil han blev afskediget 28/12-1815 med 90 Rbd i årlig pension. Han blev senere (9/2-1821) gift i Hobro med Sophia Dorthea Christine Nygaard og var da konsumtions betjent i Hobro. Ved Ft.1834 boede han i Houtved by, Oue sogn, Hindsted herred på en gård, anført som "*Løjtnant Steensen, 56 aar, Pensionist*", sammen med sin kone, 5 børn og en tjenestepige. Han døde 26/5-1835 i Vive sogn, Hindsted H., begravet 1/6 i Vive kirke, 57 år gl.
- **Dorthe Marie Steensen** - Hun var formentlig tjenestepige i København, Rosenborg kvarteret, ved Ft.1801. Blev tjenestepige ved Rodsteenseje Hovedgård og der gift med smed Thomas Jensen den 10/11-1813. Derefter blev hun smedekone i Odder til hun døde 13/7-1827 (havde da fået 6 børn, 5 drenge og 1 pige), begravet 17/7, 41 år gl.
- **Marie Steensen** - Marie kom til Hobro, hvor hun blev gift 12/5-1815 med garver Jens Steenberg og de fik i alt 7 børn. Ved Ft.1834 var han garvermester i Aarhus og døde 16/11-1834. Ved Ft.1840 og 1850 var hun enke og drev garveriet i Fiskergade i Aarhus med sine børn. Ved Ft.1860 var sønnen Anthon garvermester og hun anført 73 år, "*Enke efter J Steenberg, Forsørges ved havende Capital*". Hun døde 13/12-1875, begravet 20/12 i Vor Frue Kirke, Aarhus, 86 år gl.
- **Anders Steensen** - Gift med Kirstine Kjeldsen 31/5-1831. Ved Ft.1834 og 1840 var han anført som møller og ejer af Blaakilde Mølle, 43/49 år, boende Adelgade nr. 98, Hobro. Ved Ft.1845 og 1850 anført "*Particulair / Pensionist*" samme sted. Anders døde 25/1-1856, begravet 31/1 i Hobro kirke, 64 år gl.
- **Sophia Margrethe Steensen** - Hun blev gift med gårdejer Christian Frederik Milling 27/9-1827 i Onsbjerg på Samsø. Han døde 8/4-1829 i Pillemark. Der efter giftede hun sig med gårdejer Jens Nicolai Brasch i Pillemark. Ved Ft.1860 var han anført som "*Handelsmand, 60 aar*". Han døde 13/4-1865 og hun døde 24/11-1887 i Pillemark, begravet

29/11 i Onsbjerg kirke, 93 år gl.

- **Johanna Marie Steensen** – 1814 tilgik hun Horsens fra Hundslund, tjenestepige 17 år. Blev tjenestepige ved købmand Jørgen Andreas Jacobsen ved Mindet i Århus, blev gravid med købmanden og fik sønnen Anthon 25/2-1824, som han vedkendte faderskabet til. 1825 rejste hun fra Århus til Vilhelmsborg som tjenestepige. I 1828 rejste hun fra Mårslet til København, som stuepige 26 år. Den 8/7-1831 blev hun gift i Svendborg med enkemand toldfuldmægtig Johan Janson, 56 år. De fik en søn Johan Christian 20/6-1834. Manden Johan døde 23/4-1836 i Svendborg. Ved Ft.1860 boede hun på en gård i Onsted, Hvilsted sogn, "*Enke, 63 aar, lever af Høkeri*", (sønnen Johan var benævnt som "*exam. Juris*", men indlagt på sindssygeanstalten i Vejlbj på det tidspunkt). Hun døde 27/5-1882 ved sønnen Johan i Adelgade i Skanderborg, begr. 3/6, 86 år gl.
- **Severine Steensen** - Konfirmeret i Hobro i 1817 ("*Pleiedatter hos Mad^{me} Sørensen*". Gift den 6/7-1838 med købmand Ole Christian Lohmann, 42 år. Ved Ft.1840, 1845 og 1850 var han købmand i Hobro. Hun døde 17/4-1850, begr. 24/4 i Hobro kirke, 48 år.

Skovrider Anders Sørensen og Maren Sørensdatter Basse.

Anders Sørensen var født ca. 1712, hvor vides ikke og heller ej af hvilke forældre.

Han blev gift med Maren Sørensdatter Basse (hvornår vides ikke), hun var født i Gødvad sogn, som datter af kroejer, gårdmand Søren Christensen Basse og Anne Tomasdatter.

Anders Sørensen var jæger hos konferensråd Rathlouw i Rathlousdal i 6-7 år, før han blev skovfoged i 1743. Den 13/7-1743 blev han "*Skovfoged i Silkeborg Amt*" efter afdøde Chr. Richter. Hvorefter han bosatte sig i Lysbro.

Dengang hørte Silkeborg under Linå sogn, og det gamle Lysbro lå i Balle sogn. De to sogne stødte sammen ved broen over Lyså og denne bro er allerede omtalt i 1600-tallet. Her ligger et hus, "Lysbrohus", på Skovfogedvej nr. 8, der oprindeligt var en skovfogedbolig, som tilhørte Silkeborg gods. Måske var det her Anders Sørensen boede.

I 1745 fik Anders og Maren en søn Søren, der blev døbt i Linå kirke, "*Liusbroe, Anders Sørensens B: Søren d. 28 Nov*".

26 november i 1748 er "*Skovfoged Anders Sørensen i Lysbro*" nævnt vedr. en tvist om svinedrift i Virklund skov.

Den 11/8-1749 købte skovfoged Anders Sørensen konens fars krohus i Blæsbjerg, Gødvad sogn (selvejerhus 19a Gødvad, nuværende matr. 8 g) for 131 Rdl 2 mk på auktion, efter at konens bror Thomas Sørensen Basse havde overtaget det i 1738 og før ham, hendes far og mor.

En måned senere fik Anders Sørensen bevilling til krohold, "*fik 9/9-1749 Kgl. Bevilling på indtil videre i Gødvad, Silkeborg Amt, at holde Kro med bryggen og brænden mod 8 rdlr aarlig Afgift*".

I 1750 fik parret en datter Dorthe Sophie, døbt i Linå kirke, "*Liusbroe, Anders Sørensens B: Dorethe Sophie d. 21 Marty*".

Bevillingen beholdt han til 1769, selv om han allerede i 1751 solgte kroen videre til konens halvsøster Ellen Sørensdatter og hendes mand Laurs Andersen Meldgård i Resendal. (Skøde fra Anders Sørensen i Lysbro på kroen i Gødvad til svogeren 16/11-1751).

I 1752 fik parret en søn Christian, døbt i Linå kirke, "*Liusbroe, Anders Sørensens B: Christian d. 14 May*".

I 1754 fik parret en søn Thomas, døbt i Linå kirke, "*Liusbroe, Anders Sørensens B: Thomas d. 12 Juny*".

I 1757 fik parret en datter Anne, døbt i Linå kirke, "*Liusbroe, Anders Sørensens B: Anne d. 9 Octobr*".

I 1760 er Anders Sørensen og hustru (intet navn) faddere ved en dåb i Funder Kirke, hvor han nævnes som "Skovrider af Lysbro".

Anders var skovfoged i Them sogn op til han den 21/7-1759 blev adjungeret til Skovrider med successionsret ved Funder, Hids Herred, idet han dog skulle vedblive at for-

rette skovfogedtjenesten indtil han virkelig tiltrådte skovridereembedet, når forgænger Christian Friederich von Zepelin døde (skete 6/1-1765). Desværre blev han så afskediget den 1/12-1767 efter at det Kgl. gods her var blevet solgt.

Anders' hustru, Maren Sørensdatter døde i 1764 i Lysbro, Funder sogn, begravet fra Linå kirke, "*Lysbroe, Skovrider Anders Sørensens Hustr: Maren Sørensdatter Basse d. 19 Marty*". Og 6/4-1764 fik Anders Sørensen, "*Skovrider af Århus Stift*", Kgl. bevilling på "*at sidde i uskiftet bo og at skifte med samfrænder*".

I 1775 var der en barnedåb i Vrads kirke, hvor barnet var "*frembaaren af Skovrider Anders Sørensens Datter af Sepstrup i Them Sogn*". Måske boede han der på det tidspunkt. Derefter flyttede Anders Sørensen til Skovsrod, Tulstrup sogn, hvor han var nævnt som fadder i 1777 ved dåben af Jens og Annes første barn. Den 23/11-1780 var "*Skovrider Seigneur Anders Sørensen i Skovsrod*" nævnt i en retssag, som han vandt ved dom af 18/10-1781 og fik tilkendt 10 Rdl; han var da flyttet til Hundslund.

Anders Sørensen døde i Hundslund i 1790, boende ved datteren Anne, "*22 Juli Skovrider Sørensen af Hundslund begravet 78 aar gl*". (Skifte 21/7-1790).

Børnene:

Søren Sørensen blev senere Købmand i Hobro.

Dorthe Sophie Sørensen ?

Christian Sørensen blev senere Skovfoged i Vinding.

Thomas Sørensen blev senere Foged ved Holmgaard Hovedgaard.

Anne Sørensen blev gift med Degnen i Hundslund.

APPENDIKS:

Brandforsikringsprotokol 1796-1799:

Deignen Jens Steensen Deigneboelig og Skoele.

a, Stue Huus i Sønder 110

b, til Værelse og Fæehus 110

c, 1 Skoele Hus i Vester 4 Fag og Lade 5 Fag er

90

Assureret Tax.nr. Dato

310 rdl

d. 27 Apr: 97.

Taxationsprotokol:

Taks. 1016 – 12/2-1817 - Hundslund By. Degneboeligen beboes af Degnen Rasmus Nielsen – 550 Rbdl. -

Taks. 1016 - 12/2-1817: Hundslund By.

a, Stuehuset i Synder 13 Fag 9 Al dybt Ege under Fyr over tømmer Murede Væge og Straaetag, til 2 Stuer 3 Kamre Kjøkken Bryggers og Kielder forhen for 180 nu for - - 780 rbd.

b, Fæehuset i Øster 5 Fag 8 Al dybt do Materialer som er forhen for 180 nu for - 160 rbd.

c, Ladehuset i Væster 8 Fag 8 Al dybt do Materialer samme hvoraf de 4 Fag er indrettet til Skoele (30 m²) som er forsynet med fornøden Loft Steengulv og Vindue og der forhen for 190 nu for 460 rbd - - I alt 1400 rbd.

Skifte: Anne Sørensen Worm, død i Hundslund i 1806.

side 9B.

(13/1-1807 Skifte i Hads Herred, Gejstelige Skifteprotokol, fol. 9B,11B,13,19).

Tirsdagen den 13 Jan. 1807 som er 30te Dagen efter Afgangne Mad^{me} Anne Worm Stensen fød Sørensen indfandt sig den Geistlige Skifte Ret Provsten Kaalund af Pederholm og paa Notarii og Assesori S:T: Jacob og Christian Ingerslev deres Vegne Secura Andersen fra Gosmer sig i Hundslund Degnebolig for efter fornævnte Afg: Mad^{me} nu værende Degn hr Stensens Hustru at Ugivtere og Vurdere den Fælles Efterladte Arv.

Enkemanden hr Stensen var selv tilstede og angav sine med afdøde Kone sammenavlede Børn, at være følgende: 1 Søn Christian Stensen 27 aar 1 Datter Dorthe Marie Stensen 21 aar 1 Do Maren 18 aar 1 Søn Anders 15 aar 1 Datter Sohpie Margrette 12 aar, 1 Do Johanne Marie 9 aar, 1 datter Severine 4 aar; som Vurderingsmænd var tilstæde Sognefoged Peder Hansen fra Terndrup og Lægdsmand Peder Jørgensen af Trustrup der afgav følgende Forklaring over denne Sterfboes Værdier:

I Storstuen	rd/m/s	Transport 101,1,8	rd/m/s
1 Thee Bord med Fliser	1,-,-	1 Bielægger Kakkelovn	1,-,-
1 Stue Uhr med Wuteral?	8,-,-	1 Pyramide (Amagerhylde)	-,-,6
1 Jern Kakkelovn med Kobber tonel ? og Tuude	20,-,-	I Daglig stuen:	
1 Eege Dragkiste, derudi:	9,-,-	1 grøn Bielægger Kakkelovn	10,-,-
1 rød Silke Erm Kaabe	2,3,-	1 Gl: Læhn stoel	-,3,-
1 brun stoffes Trøye og Skiørt	2,-,-	6 Træe? Stoele	1,3,-
1 Violet Cartune Kiol	1,4,-	1 Fuhr Chatoll	6,-,-
1 Do Silke sribet	2,-,-	1 Do Slagbord	1,-,-
1 Sort prikket? Trøye og Skiørt	1,2,-	1 liden Fuhr Dragkiste	1,2,-
1 Kobber Thee Maskine	3,-,-	1 Do mindre	1,-,-
1 Do Caffè Kande	1,-,-	1 Do endnu mindre	-,4,-
1 Messing Sukker Daase	-,2,-	1 Sængstæd med Guul Omhæng	1,4,-
1 blaae og hvid Postelins Teraine	-,1,8	Derudi:	
1 sort Do Caffè Kande	-,-,8	1 blaa og rødtribet Olmerdugs Overdyn	5,-,-
1 hvid Do Thee Daase og Flød Kande	-,1,-	1 blaa sribet Bolster under Do	4,3,-
5 Pr Do Thee Kopper	-,2,-	1 Gl: gulstribet Olmerdugs Do	3,-,-
1 Gl: Speil	-,-,12	2de blaae sribet Do Hovedpuder	-,5,-
1 Do med Brun Ramme	-,1,8	1 Do rødtribet	-,2,-
1 Eege Chatoll	12,-,-	1 Pr Hørgarns Lagner	2,-,-
1 Fuhr Skienk uden Foed, derudi:	2,-,-	1 Forklædning til 1 Sæng med guul Omhæng	-,2,-
½ Dosin Sølv Spise Skeer	10,-,-	1 blaa og gulstribet Olmerdugs Overdyne	4,-,-
½ Dosin Do Thee Skeer	2,-,-	1 blaa sribet Bolster under Do	3,-,-
5 Rys læder Stoele	2,-,-	1 Olmerdugs under Do	2,3,-
1 lille Hængskab	-,-,4	1 Hovedpude med Overtræk	1,-,-
I Kameret næstfor:		2 Do blaaestribet	-,4,-
1 Gl: Hiørnskab	-,-,8	1 Pr Blorgarns lagner	-,5,-
1 Garn Vindel	-,-,4	1 Gl: 2 pd? Vægt	-,4,-
I Gangen:		I SpiseKamret:	
1 jernbunden Kiste, derudi:	2,-,-	1 Messing Keddel	4,-,-
1 blaa sribet Bolsterpude	-,5,-	1 mindre Do	2,-,-
1 Do -- Do --	-,2,-	1 Kobber Kaserol	2,-,-
1 Do Do Olmerdugs	2,2,-	1 Messing Fyrfad	-,4,-
1 Hat Woteral?	-,-,4	2 Do Lysstager	1,2,-
I Kammeret ved Gangen:		1 Do Lysplade	-,1,8
1 Sengestæd	1,4,-	1 Do Strygjern	1,-,-
1 blaa sribet Olmerdug Overdyn	4,-,-	1 Do Rivjern	-,-,4
1 Do Vadmel under Do	2,3,-	2 Kobber Tragter	-,3,-
1 Do Bolster Do	1,4,-	1 Do Ebbelskivpande	1,1,-
2 Do Bolster Hovedpuder	1,4,-	2 store Tinfade	2,-,-
1 Do Do	-,2,-	2 mindre Do	1,1,-
1 pr Blaagarns Lagner	-,5,-	3 flade Tintallerkner	1,-,-
1 Eege Halv Kiste uden Laag	1,2,-	3 smaae dybe Fade	1,-,-
1 lidet Jern bunden Skrin	-,2,-	6 Tintallerkner	1,1,-
1 gl: Fuhr Bord	-,1,-	1 Tin række	-,1,8
Sum: 101,1,8		5 Fuhr hylder	-,1,4
		7 Gryn Bøtter	-,-,8
		1 lidet Anker	-,1,-
		6 stk Glas Flasker	-,-,12
		Transport: 175,4,10	

- side 10B:

I Køkkenet:	rd/m/s	Transport: 208,2,10	rd/m/s
1 Fuhr Bord	-,5,-	1 blakket Koe 8 Aar	12,-,-
1 Malm Morter	-,2,-	6 Faar	10,-,-
1 Steenkrus med Laag	-,2,-	1 Soe	2,-,-
1 Thee Kedle	2,-,-	2de Gies	1,4,-
1 Do	1,-,-	1 Korn Sold	-,-,6
1 Do	-,5,-	1 Tver? Sauge	-,1,-
1 Messing Fyrbækken	-,5,-	Transport: 234,2,-	
1 Kobber Pot	-,4,-	Da Alt hvad som forefandtes saa	
1 jern Gryde	-,3,-	vel ude-som-inde saaledes var	
1 Do	-,2,4	bleven Ugivteret blev Enkeman-	
1 Kokkebrug	-,-,12	den Mons. Steensen bespurgt om	
1 Hakkebret	-,-,4	Hand vidste meere der kunne	
1 Pæl maal	-,-,4	beregnes hans Boe til Indtægt	
1 stokkels Rull ?	-,-,2	hvorpaa han fremlagde Skifte	
1 Spand med jern Baand	-,3,-	Forvalterens paa den Tid Sl: Hr	
1 Do med jern Grebbe	-,1,-	Provst Hildebrandts Qvitteering af	
1 Strippe	-,-,12	25de Juni 1781 for 6 Fag Stue og	
1 Kaerne	-,1,8	Udhuus, der som Degneboligen	
8 stk Siebøtter	-,4,-	uvedkommende af ham var betalt	
6 stk Gl: Tintallerkner	-,3,-	med 24 Rd. -	
2de dybe Do	-,1,-	De 3 Fag af disse udgiør et Kors-	
1 Kaffe Qværn	-,1,-	huus i linie med det østre Huus og	
3 stk Hylde	-,-,12	blev af Vurderingsmændene ansat	40,-,-
1 Jern pande	-,2,-	til - - - - -	
1 Do	-,-,8	De øvrige 3 Fag beliggende i	
2de Skorsteens Lænke	-,-,12	nordre Ende af bemeldte Huus	10,-,-
		blev Vurderet til - - - - -	
I Brøgerset:		Endvidere producertes saa et	
1 Kobber Kedle i Grue paa	6,-,-	Skiøde af 29 Octob. 1800 udstædt	
1 Fierrilds Rum		af Mogens Petter Wogelius forhen	
1 Gl: Bag brug	-,1,8	værende Gaardbeboer her i Byen	
1 Eege Kar	-,2,-	hvilke insia findes anført, og	
1 Do mindre	-,1,-	hvorefter Stervboen som Eiendom	
1 Dej Tønne	-,4,-	tilhørende 1 Stykke Jord stræk-	
2 Fierrilder	-,2,-	kende sig fra Morten Nielsens	
1 Skieppe maal	-,1,8	Hauge som er det østre Skeel og	
1 Stegespid	-,2,-	til Vestre lige for Degnens Brønds	
3 Bolster Sækker	1,-,-	Vestre Stolpe som blev vurderet	20,-,-
1 Korn solde	-,-,8	til - - - - -	
2de Løbe ?	-,1,-		
1 Rolde med 4 Sækker	1,-,-		
4 Keredonner ?	1,-,-		
Paa Loftet:			
1 Spinde Rok	-,2,-		
1 Garn Vindel	-,-,8		
1 Haspe Træe	-,-,12		
1 Gl: Kring ? stoel	-,-,4		
1 Gl: Ballie	-,-,4		
1 Meede Drag?	-,-,6		
1 Gravspade	-,-,12		
1 Øxe	-,-,12		
I udhuuset:			
1 sort Koe 14 aar	9,-,-		
Sum: 208,2,10			304,2,-

Videre vidste Han ikke at Anføre som Indtægt, derimod som Besværing blev Anmeldt:
 1: En Pandte Forskrivning til Hr Birkedommer og Captain Fogt til Rosborg Gaard
 udi Viborg stor - - - - - 150 Rd
 2de: til Skrædder Jacob Falkgren i Oldrup - - - - - 50 Rd
 3die: som Extragiæld til forskiellige Steder - - - - - 50 Rd
 Hvormed indbefattes udgifterne ved Hs: Sl: Dames Begravelse,
 som Han angav til 16 Rd Udgjvt 266 Rd

Da alting saavel til Indtægt som Udgift denne Stervboe betræffende var behørig bleven beskrevet, blev dens tilhørende overdraget Enkemanden som Børnenes Naturlige Fader, imod at han næst Guds Hielp lovede at være Ansvarlig til alt, og aldeles intet formindske men desto hellere om mueligt at formere samme. -

Den ældste Søn Christian, Conditionerende paa Samsøe og myndig som 29 aar gammel, var ikke tilstede, men Faderen med Skifte-Retten troede ikke at han skulle have noget imod det her passerede at indvende, imidlertid forbandt Skifte Forvalteren sig til at tilmelde Ham Sags-forretningens Udfald.

Som født Værge i sin Tid for de Umyndige blev anmeldt foruden den formelte myndige Broder, den salige Afdødes kiødelige Broder Kiøbmand Søren Sørensen i Hobroe. - Og da alting saaledes paa det nøjagtigste var bleven foretagen skred man til at forsyne Forretningen med alle Vedkommendes Underskrift. - Datum Skifte-Stedet ut supra.

PB Kaalund Jens Steensen

****

Fra gammel tid har der været indsamlinger i kirkerne til de fattige, og i alle landets kirker møder man ved udgangen en indsamlingsbøsse eller en kirkeblok, som en påmindelse om "at elske og værne om dem, som er svage".

I Hundslund kirke er der en "Pengeblok", med indprikket »AD 1805« mellem ciseleringer på lågens lodrette pynte-jernbånd. Den er malet blegrød, med sorte bånd, og er lavet af en udhulet og jern ombundet egestamme, 60 cm høj, med rund bagside, mens de øvrige sider er plane. Endefladerne er med to pengetragte. Lågen, der lukkes med et vinkeljern, har spor efter to låse. En lodret skillevæg deler det indre i to rum, så der kan indsamles til flere formål.

Den var opstillet i våbenhusets sydvestre hjørne. Jens Steensen har passet den i sin tid som degn og måske ikke haft den store tillid til kirkegængerne, for i 1808 var den fastlænket til et af stolestaderne.

Der har været stolestader i kirken helt tilbage fra gammel tid, tidligst omtalt 1661, da der er noteret i herredsbogen, at folkene der hørte til ladegården ved Aakær slot, der var under kronen, havde deres "stolestaae" både til kvinder og karle i kirken.

Nuværende stolestader er af eg; med lave, glatte gavle afsluttet af et rundbuet felt og døre med enkle, frisede fyldinger.

Det tidligere stoleværk af eg, bestod af 59 stole, alle med fodskamler og var åbne (dvs. uden døre), med undtagelse af præstens; kun mændenes stole havde rygstød. Det var det stoleværk, der var i brug på Jens' tid. Men det blev solgt ved auktion i 1866-67. -

Frederik IV's rytterskoler.

Frederik IV (1699-1730) samlede i 1716-18 sine ryttersoldater i 12 rytterdistrikter, fordelt strategisk over hele landet. Og kongen bestemte, at der i hvert af de 12 rytterdistrikter skulle opføres 20 skoler. Disse blev kaldt »De Kongelige Skoler« eller Rytterskoler, stadfæstet af kongen 28. marts 1721.

Rytterskolerne var ens og opført efter samme grundplan: Længde 21 alen (ca. 14 m), bredde 12 alen (ca. 8 m) og højde 4½ alen (ca. 3 m) fra det murstensbelagte gulv til bjælkeloftet. Husene var opmuret af Flensborgmursten og taget var røde Flensborgsten. Der var 3 yder- og 5 inderdøre, nogle med *"Laas, andre med Krog og Krampe"*. Og de var med 17 vinduer, hvert med 24 blyindfattede ruder.

Foruden en lille forstue ved hoveddøren og skolestuen var der en lille lærerbolig bestående af en mindre stue, et lille sovekammer, spisekammer og et køkken. Her var åben skorsten med ildsted og bageovn, og herfra blev der også fyret i kakkelovnen, som opvarmede både skolestuen og lærerboligen. Endelig var der ved siden af skolestuen en lille stald med plads til et par køer og nogle får. Og uden om hele huset var der brolægning, også i stalden.

I skolestuen var der anbragt et par borde, som bestod af brædder fastgjort til bordben, der var nedrammet i lergulvet. Af inventar skulle der ifølge forskrifterne bl.a. være:

"en Tavle, et Sengested og en Jærnbilæggerovn (ikke den sædvanlige ovn på landet af teglsten, da børnene kunne slå hul på en sådan), samt en Bibel og 3 à 4 Salmebøger. Til fattige Børn burde det offentlige anskaffe ABCer, Bøger med Katekismer og de 7 Forklaringer - hvilket er alt, hvad Børnene paa Landet fornemmeligen lærer".

Den årlige løn til læreren var efter datidens normer beskeden, og udgjorde 20 Sletdalere, men samtidig var han dog fritaget for skat og afgifter, og kunne efter nogle års *"flink Tieneste befordres til et Degnekald"*. Skoleholderen måtte også *"græsse 1 Ko, 4 Faar, nogle Gæs og et par Ungsvin blandt bøndernes Kreaturer"*, samt have *"af Bønderne 24 Læs Tørv à 6 Tdr., og af Kongens Skove et Læs Brænde"*.

Over døren til skolestuen kunne følgende vers læses:

*"Forsøm ey Skolegang i dine Ungdoms Dage,
Tænk paa dend Leve-tiid, du har endnu tilbage.
Hav ingen Ting saa kær, som Herrens sande Frygt,
Tak dend Konge, som har disse Skoler bygt"*.

